

Könyvtári HÍRADÓ

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár dolgozóinak tájékoztatója

XLII. évfolyam 2. szám 1998. február Ára: 10,- Ft.

A várva-várt könyvtári törvény után

Remények és kétségek között várta a szakma az új könyvtári törvény elkészültét, hiszen az 1996-os törvényerejű rendeleten és a hozzá kapcsolódó jogszabályokon túllépett az idő. Hogy mennyiben és főleg mely területeken, arról a Könyvtári Híradó 1996/8-10. összevont számában közöltünk néhány gondolatot, Papp István megfogalmazásában. Értelemszerűen tehát most is őt kértük meg, hogy összegezze: mennyiben igazolódtak reményeink és kétségeink az új törvény életbe lépésével.

Hát itt van végre az új könyvtári törvény, ami tulajdonképpen nem is könyvtári törvény, mert hivatalos címe az 1997. évi CXL. törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről. Nem vagyunk túl boldogok attól, hogy a csecsemő többszörös szíami ikerként jött a világra, pláne hogy az egyik testvére, a közművelődés, a mi izlésünk szerint nem is kíván törvénybefoglalást, de örüjünk annak, aminek lehet örülni, s tegyük túl magunkat azon, amin nem tudunk segíteni. Azon pedig ne bánkódjunk, amit eleve sem várhatunk el a törvényalkotótól.

Mert reálisan felmérve a helyzetet, az illúziók világába tartozott számszerűsített és forintosított fenntartási normatívákat remélni a törvénytől, garanciákat a munkahelyek megtartására, kötelezettségvállalást valamennyi könyvtári szolgáltató hely megőrzésére és fejlesztésére. Az alábbiakban a törvénynek főként azon vonásaira hívom fel a figyelmet, amelyek — véleményem szerint — elégedettséggel és bizakodással tölthetnek el bennünket.

Szemlélet

A törvény szemlélete korszerű, Európa-kompatibilis. Ez különösen a preambulumban és az általános rendelkezésekben tükröződik: nem kell szelvénykezünkünk azért, hogy mucsaiak lennénk.

A törvény nem a könyvtárról, hanem a nyilvános könyvtári ellátásról szól, tehát az állampolgár szemszögéből rendezi az ügyet. Végül is, nem a mi érdekeinket kell törvénybe foglalni, hanem elsősorban a használók jogait és kötelezettségeit. Ezzel a hozzáállással messzemenően egyetértünk.

A könyvtárhasználat kapcsán néhány olyan szabályra lelünk, amelyet az elmúlt évek során a saját gyakorlatunk is megerősített. Az ingyenes szolgáltatások körének meghatározása, az ingyenes szolgáltatásokat igénybe vevők azonosításának joga, a fenntartó által meghatározott díjtételek, a beiratkozási díj legalizálása, a nyomtatott dokumentumok térítésmentes kölcsönzése (s vele együtt az egyéb dokumentumok kölcsönzésének díjhoz köthetősége), a 16 éven aluliak és 70 éven felüliek ingyenes beiratkozása.

Hatály

Az új törvény leszámolt a szocializmusból örökölt nosztalgiával, hogy felölelje valamennyi könyvtárat. Nem, csak a nyilvános könyvtárat. Helyes. Mert milyen alapon avatkoznék be például egy vállalati vagy testületi könyvtár életébe?

A nyilvános könyvtárak körét a törvény tételesen meghatározza. E körbe azonban belekerülhetnek más könyvtárak is, ha fenntartójuk vállalja a nyilvános könyvtárral szemben támasztott követelmények teljesítését.

Nem vagyok meggyőződve arról, hogy szerencsés dolog volt nyilvános könyvtárrá minősíteni valamennyi állami egyetem könyvtárát. Nem azért, mert nem tartanám fontosnak azt, hogy ezek a könyvtárak, amelyek az országos szakirodalmi ellátás alapját jelentik, ne váljanak mindenki számára hozzáférhetőkké. Hanem azért, mert így mintha sérülne az egyetemi autonómia, s nincs tárgyalási adu az egyetem kezében, amikor a nyilvánossá válás árát szeretné megkérni.

Rendszer

A nyilvános könyvtári ellátás rendszerben valósul meg. A könyvtáraknak a használók érdekében való egymásrautaltságára a törvény nagy súlyt helyez, mind a könyvtári működés, mind a fenntartás szintjén.

A könyvtári rendszer és működése elképzelhetetlen központi szolgáltatások nélkül. A törvénytől nem várható el, hogy részletesen rendelkezzen róluk, elég ha felvázolja a keretet. Elfogadjuk, hogy alacsonyabb rendű jogszabályok és egyéb dokumentumok hozzák lendületbe a masinériát.

Felvillannak az országos dokumentum-ellátási rendszer körvonalai is. Ez reményeket kelt; féltő csak az, hogy sokunkban élnek még a régi beidegződések, s ezért talán nem lesz elég áramvonalas az ellátás rendszerének részletes szabályozása.

Nemzeti könyvtár, szakkönyvtár

A nemzeti könyvtárról szóló passzusok a klasszikus feladatokat fogalmazzák meg, a tudományos és szakkönyvtári ellátásról szóló fejezet azonban semmitmondó. Itt találkozunk egy új, faramuci kitételrel: a KLTE Központi Könyvtára nemzeti gyűjtőkörű könyvtárnak minősül. Vajon mit jelenhet ez? Egy teljes kötelempéldány-sorozathoz a szerzett jog alapján a könyvtár e cím nélkül is hozzájuthatott volna.

A törvény megalapítja a Neumann János Multimédia Központ és Digitális Könyvtár nevű intézményt. Többünk fenntartással fogadta ezt a rendelkezést, mert szívesebben láttá volna ezt a funkciót a nemzeti könyvtár keretében, mint ahogy a multimédiának, a digitális dokumentumoknak ott kell lenniük minden könyvtárban.

Közkönyvtár

Végre megszabadultunk a nehézkes és egyoldalú jelzőtől, amely az általános könyvtári ellátás alapját jelentő könyvtárakat eddig illeték. A közművelődési könyvtár megszűnt, helyette a közkönyvtár terminus lépett életbe. (Bár a lefordításával lesznek némi nehézségek, mivel amit mi közkönyvtárnak hívunk, azt másutt nyilvános könyvtárnak nevezik, minthogy a nyilvános jelzővel mi más fogalmat jelölünk.)

A közkönyvtárakról rendelkező fejezet megkülönböztet települési és megyei könyvtárakat. (Mi a települési könyvtárak közé tartozunk.) Magánvéleményem, hogy az itt mondottak szerint a megyei könyvtár voltaképpen települési könyvtár, amelyet a megyei önkormányzat tart fent. A fenntartás kérdései ezért még sok gondot fognak okozni megyének, városnak egyaránt. A másik nehézség abból származik, hogy a megyében működő könyvtárak függetlenek a megyei könyvtártól, hiszen mindegyiknek saját fenntartója, költségvetése van. Az a fajta „egységben az erő”, ami a fővárosi rendszer előnye, nem érvényesül a megyékben. Hogyan lehetne az anyagi erőforrásokat koncentrálni? Még a könyvtári ellátó rendszerek kínálnak valamiféle kiutat. A fenntartók és az ágazati irányítást gyakorló miniszter feladatait, hatás- és jogkörét sikerült egyértelműen megfogalmazni. Ez mindenkinek javára válik. Arra ugyan kíváncsi vagyok, mit fog a gyakorlatban jelenteni az, hogy a fenntartó biztosítja a könyvtár szakmai önállóságát.

Könyvtáros

Ami a könyvtárosokat illeti, az ember tapasztalatai alapján már nehezen hiszi el, hogy a fenntartó nagyon komolyan fogja venni, hogy „a foglalkoztatottak létszámának meghatározásánál a fenntartónak figyelembe kell vennie az e törvény hatálya alá eső intézmények jogszabályban előírt alapfeladataiból, az ezek teljesítéséhez szükséges feltételekből, valamint szervezeti és működési rendjéből adódó foglalkoztatási követelményeket”. De reménykedjünk.

Már előre örülünk a hétévenként előírányozott továbbképzésnek. Csak az a kérdés, ki fogja

megszervezni, kinek kerül pénzébe, s mit fogunk tanulni. Örülünk, hogy évente pénzt kapunk könyvvásárlásra és könyvtári szolgáltatások térítésére (akárcsak a pedagógusok), s tekintettel a könyvtárakban is megjelenő bűnözésre, még jobban annak, hogy feladataink ellátása során közfeladatot ellátó személynek minősülünk. Ambiciózusabb munkatársainknak nem kell félniük attól, hogy valaki érdemtelen outsider foglalja el előlük a magasabb vezető beosztásokat, mert ilyenekkel csak szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező munkavállaló bízható meg.

Pénz és pénz

És most a két legfontosabb dologról. Vagyis a pénzről és a pénzről. Az egyik pénz az, hogy a közkönyvtárak a Belügyminisztérium költségvetésében előirányzott összegből állománygyarapítási kiegészítő támogatást kapnak. (Amit az ember sajnál: ebből a támogatásból nem lehet információinfrastruktúrára is fordítani, mint ahogy a közművelődési intézmények esetében igen. Ezen azonban talán lehet még segíteni az előkészületben lévő miniszteri rendeletben.) A másik pénz: a Művelődési és Kö-

zoktatási Minisztérium költségvetési fejezetében támogatást irányoz elő a törvény a nyilvános könyvtári ellátási rendszer működtetésére, nem is keveset. A nagy kérdés, hogyan lesz ez a pénz elosztva, s a még nagyobb, mennyi jut majd nekünk belőle. Egyébként mindkét forrás már az idén megnyílik, s a várakozások szerint az elkövetkező években tovább megnő.

Jogszabályok és Irányelvek

A törvény megjelentével számos alacsonyabb rendű jogszabályt, valamint irányelvet kell a miniszternek kiadnia. Lesz dolga az apparátusának de ebben a munkájában minden biztonnal számíthat a szakma, a különféle könyvtári testületek, szervezetek közreműködésére. S végül egy rossz hír: a törvény nem helyezte hatályon kívül az ominózus 3/1975. KM-PM együttes rendeletet a könyvtári állomány ellenőrzéséről. (Káló, óh káló!)

Itt állunk hát a könyvtári törvénnyel. Fordítsuk használóink hasznára s a magunk javára!

Papp István

Vitaindító...

1997 novemberében az Intézeti Tanács azt a feladatot adta a szociológusnak és az Ellenőrzési csoportnak, hogy – tekintettel a hálózati könyvtárak használatának visszaesésére – készítsen rövid összeállítást a feltételezhető okokról, illetve tegyen javaslatot az olvasók számának és a könyvtárhasználat intenzitása növelésének lehetséges módszereire. Az illetékesek – bár kétségeik voltak a vizsgálat kimutatható eredményeit illetően – elkészítették beszámolójukat. Kétségeik igazolódni látszódtak, hiszen a vizsgálati eredmények nem általánosíthatók, mert: a vizsgálódás időpontját díjtételemelés előzte meg, amelynek hatása csak éves viszonylatban értékelhető, elsősorban a beiratkozási szokások átalakulásában, amely egyébként a dokumentumforgalmat is befolyásolja. Ugyanakkor a vizsgálat egy sor olyan javaslatot is megfogalmazott, amelyek legalább is elgondolkodtatók lehetnek mind a vezetés, mind pedig a munkatársak számára. A *Híradó* szerkesztősége ezért úgy gondolta, hogy vitaindítóként közli ezeket a javaslatokat abban a reményben, hogy munkatársaink széles körben reagálnak majd – pro vagy kontra – ezekre a felvetésekre.

Általános javaslatok

1. Az adatszolgáltatást meg kell reformálni, felül kell vizsgálni a jelenlegi adatfelvételi rendszert (pl. foglalkozás szerinti megosztás).
2. A forgalom növelésében nem segít a kampány, ehhez a keresett kiadványok megfelelő példányszáma kell. Az e téren folytatott téves restriktív politika sürgősen felülbírálandó. A gyarapításra fordítandó összegeket számottevően meg kell növelni. Az ellátandókra vetített normatíva minimum megállapítására van szükség.
3. Hiteles (a szolgáltatás színvonalának emelésével, az állomány gyorsabb ütemű fejlesztésével garantált) reklám- és propaganda tevékenységet kell kifejteni.
4. A gyermekolvasók ellátására külön munkaerőt kell biztosítani.

Bizonytalanság a gyerekek ellátása körül

A FSZEK 1998-ra vonatkozó munkatervében ismét kiemelt feladat a gyermekek könyvtári ellátása, a beiratkozott gyermekolvasók számának növelése.

Az IT november 26-i ülésére íródott előkészítő anyag elemzendő kérdésként veti fel a gyermekolvasók számának valóságos alakulását. Mint tudjuk, a Fővárosi Könyvtári Napokra érvényes kedvezmény, majd a 14, illetve 16 éven aluliak beiratkozási díjának elengedése, a beiratkozás ingyenessé válása lehetőséget adott a családoknak, a gyermekek keresztül történő könyvtárhasználatra. A könyvtáraknak pedig arra, hogy passzív olvasókat is „életben” tarthassanak — akár. A nagyobb gyermekolvasói létszám növeli a beiratkozott olvasók számát, ami a költségvetés szétosztásánál játszik fontos szerepet. Ha tehát a gyermekolvasók számát és ellátását meg akarjuk ismerni, mélyreható statisztikai felméréseket kellene végezni az aktív olvasók körében. A vizsgálandó kérdés e tekintetben a létező és lehetséges olvasók igényeinek kielégítése, vagy elutasítása.

A gyermekkönyvtárak jövőjének ilyen fokú bizonytalansága a műfaj kitalálása ('60-as évek) óta nem volt. A NAT megjelenése és az iskolai könyvtárak információs bázissá fejlesztése mellett nincs utalás a közművelődési könyvtárak szerepváltására. A hagyományos tanmenet tartalmazta osztályonként e közművelődési könyvtár látogatásának minimális mértékét s az elvégzendő feladatokat. Ezen túl a szabadidő hasznos eltöltésében, a szépirodalom olvastatásában, az olvasóvá nevelésben jelölte ki szerepét a kultúrpolitika. Ma a tanulóknak azt a jogát, hogy a tanulmányaikhoz szükséges információhoz hozzájussanak, az iskolai könyvtárak hivatottak kielégíteni. A feladat megválasztásához a művelődési tárca hosszú távon támogatást biztosít. Ismerve az iskolai könyvtárak helyzetét, a létező egyenetlenség felszámolása akár éveket is igénybe vehet. Keletkezik tehát egy átmeneti időszak, amelyet fel kellene használni a gyermekrészlegek szerepének átfogalmazására, a jövő céljainak kijelölésére. Azt is figyelembe kell vennünk, hogy az olvasóvá nevelés mai értelmezése az ismeretszerzés, tehát az ismeretterjesztő irodalom használatának irányába tolódik el.

Az ifjúsági irodalom (az ifjúsági regény) helyzetének alakulásában szerepet játszik a rangos magyar gyermekirodalom utánpótlásának hiánya és a gyermekkönyvkiadás amerikanizálódása. A megjelenő ifjúsági regények többsége újrakiadás, drágák és külsejük sem kielégítő. (Ez felhívhatja figyelmünket „muzeális” értékeink óvására!)

A közművelődési könyvtárak egészének átalakulása (új funkciók, dokumentumtípusok, gépek stb. megjelenése) miatt több helyen csökkent a gyermekrészlegek alapterülete. Az állomány egy része integrálódott a felnőttállományba, a funkciók egy része áthelyeződött a könyvtár más területére (pl. kézikönyvtár, zenei részleg).

Fontos, hogy figyelembe vegyük azokat a változásokat is, amelyek a gyerekek életére aktuálisan hatnak.

A kérdés: „hogyan tovább?”.

A hálózat egyenlőtlen fejlődéséből következően feltételezem, hogy már vannak e téren tapasztalatok, megoldási kísérletek, elképzelések. Gondolkodjunk a gyerekek ellátásáról nyilvánosan — együtt!

Szász Ilona

Mazsolák

Szemelgetés a jelentésekből

A központi könyvtár csoportos leltárkönyvébe 13 444 db dokumentum került bevezetésre; 1141-gyel több, mint 1996-ban és 2588-cal több, mint 1995-ben (Szerzeményezési főosztály).

159 féle külföldi folyóiratot és napilapot rendeltünk 1997-re (Budapest-gyűjtemény és Folyóirat csoport) és 5 db CD-ROM-ra fizettünk elő.

285 féle magyar napilapot és folyóiratot rendeltünk 2 325 308,- Ft értékben. 14 féle adatbázisra fizettünk elő 1997-ben ebből 10 CD-ROM, a többi floppy újság, kartoték jogszabálygyűjtemény, adatszolgáltatás stb. A KESZ-nek 450 000,- Ft-ot utaltunk át CD-ROM vásárlásra. Ezzel az összeggel együtt 951 318,-Ft-ot fordítottunk adatbázisokra és frissítésükre.

Olvasószolgálat

Az elmúlt évben az olvasószolgálat majd minden területét a növekvő teljesítmények jellemezték: emelkedett a beiratkozott olvasók száma, a látogatóké, a kölcsönzőké.

November közepén új, önkiszolgáló másológépet kaptunk, amely némileg csökkentette, de nem szüntette meg a sorban állást.

1990-ben egy-egy teljes nyitvatartási napon átlagosan 460 látogatót kellett kiszolgálni, 1997-ben — hasonló könyvtárosi létszámmal — 1250-et.

Előkészítettük az Irodalmi Bibliográfia CD-ROM-on történő kiadását.

Új szolgáltatást tudtunk bevezetni a Közhasznú Információs Szolgálatban: a MATÁV külön szerződés keretében 2 db Internet-hozzáférhetőséget biztosított, melyet a látogatók meghatározott díjért vehetnek igénybe. Ugyanakkor a Soros Alapítvány egy ingyenes Internet-elérhetőséggel támogatta a Közhasznú Információs Szolgálat keretében működő amerikai továbbtanulási tanácsadót. Ennek segítségével a tanácsadó tevékenység egyre jobban kiterjedt az amerikai továbbtanulási lehetőségek ismertetésére is.

Osztályunk dolgozóinak bizonyára jelentős része volt abban, hogy a főváros lakosságának figyelemre méltó hányada választotta könyvtárunkat, mikor adójának 1%-áról dönthetett. A nagy számú „ránk szavazó” bizonyára nem csak szervező tevékenységünket, hanem egész évi munkánkat is minősítette.

Budapest Gyűjtemény

1997-ben is számos régi épület, szobor hiteles felújításához járulhattunk hozzá korabeli anyagokkal (Keleti pu., Szent István-szobor, Royal Szálló stb.).

Számítógépesítési Osztály

Különböző forrásokból szervergépet és munkaállomásokat vásárolt a központi könyvtár. Üzembe helyeztük az új TUUP szervert és a száz felhasználós Novell rendszert, 19 terminált, 1 CD író berendezést. Bekapcsoltuk a hálózatba az Olvasószolgálatot, a Fotótárat, a Zenei Gyűjteményt, a Titkárságot. Jelenleg a hálózatot 140 felhasználó használja.

A kényelmesebb és célszerűbb használhatóság érdekében célprogramokat készítettünk a TextLibhez (specifikálás, tesztelés, dokumentáció készítése, a program használatának bevezetése). Így elkészült a honosított állomány letétbeadó program és a speciális cédulanyomtató modul a régióközpontok számára. Kialakítottak a honosított állomány betöltéséhez szükséges módszereket és formátumfájlokat.

Az olvasószolgálati modul bevezetésének feltételeként a honosítási munkák megkezdését támogattuk a könyvtári hálózatban, ideiglenes lokális mini hálózatok kiépítésével, új gépek telepítésével. A soroksári, kelenvölgyi könyvtár, valamint a Böszörményi úti gyermekkönyvtár könyvanyagának honosítása megtörtént. A helyi adatbázisok letöltése folyamatban van.

KESZ

Az év kiemelkedő eredménye számunkra, hogy a nyári hónapok alatt az egész KESZ kollektíva segítségével sikerült befejeznünk a könyvek állományellenőrzését és párhuzamosan hozzávetőleg 60 000 példány honosítását a TextLib programba. A munkánk eredménye, hogy a feltételeket megteremtettük a könyvek számítógéppel való kölcsönzésének. A gép kölcsönzés nemcsak a technikai munkák alól szabadít fel energiákat, hanem reményeim szerint a könyves részlegünk érdemi munkájának színvonalát fogja emelni, már az előjegyzéseket és a lejárat pontos nyilvántartása által is.

Az 1997. évi videokazetta kölcsönzésből származó bevételünk 48 615 227,— Ft, ami 3 385 000,— Ft-tal kevesebb a megelőző évhez képest. A bevétel visszaesése szeptembertől — a kereskedelmi csatornák működésétől kezdve — tapasztalható.

A három kórház és a három városi könyvtár (Nagykátá, Szob, Dunakeszi) összesen 1410 db filmet kölcsönzött (ami megfelel egy régió éves forgalmának), összességében 300 000,— Ft bevételt jelentett intézményünknek.

A CD-csoport befejezte a hálózat könyvtárainak saját beszerzésű állományának retrospektív átleltározását, így a Zenei gyűjtemény anyagát kivéve adatbázisunk teljesnek mondható.

CD-ROM-forgalmunk az előző évihez képest több mint kétszeresére emelkedett.

Régiójelentések

1. számú régió

Végre elmondhatjuk, hogy több pénzért, jóval több dokumentumot, főleg könyvet sikerült beszerezniünk,...

Számomra érthetetlen, hogy miért ilyen ez a program: amíg egy könyvtárat honosítunk, addig állnia kell a központi feldolgozásnak. Ha ez így marad, akkor el nem tudom képzelni, mikorra fogjuk a régió állományát bevinni a TextLib adatbázisba.

Itt kell megemlítenem, hogy az állandó munkaerő-vándorlás, a gyengébb képességű alkalmazottak feltűnése nagyon gyengíti az olvasószolgálati munka színvonalát.

Úgy értékelem, sikeres évet hagyunk magunk után: több az olvasó; új könyvtárat nyitottunk; több könyvet vehettünk; előrehaladtunk a számítástechnika területén; végre beindult a számítógépes feldolgozás; honosítottunk.

Észak-Pest

Anélkül, hogy az eredményeket túlértékelnénk, szerénytelenség nélkül megállapíthatjuk, hogy az 1997-es év az Észak-pesti könyvtárakban több területen a minőségi ellátás javításának fontos éve volt.

Szolgáltatásunk leggyengébb pontja évek óta a kurrens információkat tartalmazó napilapok, folyóiratok választékának tragikus csökkenése. Meggyőződésünk, hogy ezt a folyamatot már helyben képtelenek vagyunk kezelni, ha sürgősen nem történik valami központi intézkedés (pl. Művelődési Minisztérium?) a könyvtárak e téren (is) ellehetetlenülnek.

Fontos változás 1997-ben a közép— és főiskolások számának növekedése. Részvételi arányuk 28,5%. A nyugdíjas olvasók száma is nőtt.

Dél-Pest

Bár az összesített mutatók alapján 1997-et nem sorolhatjuk a legsikeresebb éveink közé, áttekintve a régió könyvtárainak egész éves munkáját egy nagyon szorgalmas, színes évet tudunk magunk mögött. A következő évi tevékenységet is befolyásolja a technikai ellátottság terén elért jelentős előrelépés; elsőként a hálózatban Csepelen, később az Üllői, majd a Thököly úti könyvtár olvasóinak Internet használati lehetőséget biztosítottunk.

Továbbra sem találtunk megnyugtató megoldást a szarkák működése ellen. Az állományvédelmi kaput a XIX/1. sz. könyvtárba felszerelték, „pszichés hatása kétségkívül van” írja a könyvtár vezetője, jelez okkal, néha ok nélkül, egyik sem kevésbé kínos.

1997-ben (minden) eddiginél színesebb szolgáltatásokat, többet és többféle dokumentumot kínáltunk olvasóinknak, anyagi lehetőségeinket igyekeztünk minden lehetséges forrásból növelni.

4. számú régió

Az állomány és vagyonvédelem biztosítása továbbra is megoldatlan. Ezen a X/4-es könyvtárba felszerelt állományvédelmi kapu sem segített. Tovább nőtt a lopások, csonkítások és rongálások száma is.

Könyvtáraink fele rendelkezik már számítógéppel, és megkezdte a saját építendő adatbázisok hasznosítását a tájékoztató munka során.

A 14 éves korig szóló ingyenes beiratkozás hozzájárult a beiratkozások emelkedéséhez, valamint az is, hogy könyvtára-

inkban egész évben kiemelten foglalkoztak a gyerekolvasókkal.

Készült egy Kelet-Pesti régiós újság, ami a régió könyvtárainak hétköznapijait mutatja be, és a Fővárosi Könyvtári Napok keretében osztottuk szét olvasóink között.

Végigolvasva a jelentést, úgy érzem köszönet illeti kollégáimat azért, hogy a nehézségek ellenére is sikeres évet zárhatunk, hogy magukénak érezték a problémáinkat, segítettek azok leküzdésében és megoldásában.

6. számú régió

A könyvbeszerzés mellett nagyobb volumenben építettük a CD-ROM bázist, ill. elkezdtük az elavult audiókazetták cseréjét.

Fő beszerzési forrásunknak a jelentés évében is a legnagyobb kedvezményt biztosító könyvesboltokat, könyvkereskedéseket tekintettük. Örömmel tapasztaltuk, egyre több cég keresi a könyvtárak „kedvét” a könyvtárak csökkenésével, előrendelések nyilvántartásával.

... állományunk a féleségeket tekintve normalizálódik, ám továbbra is gondunk a megfelelő példányszám biztosítása.

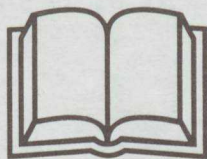
Szinte valamennyi egységünk jelentette, hogy a KESZ szolgáltatása nélkül csak mélyen a színvonalon alul lett volna képes szolgáltatni.

A videó- és a hangzóállományok, de különösen a számítógépes játékprogramok tekintetében a régióon belüli állománycserékkel biztosítottuk a változatosságot.

Nagyon mérsékeljük magunkat az irodaszerek és egyéb anyagok rendelésénél olyannyira, hogy év végére már szinte egy morzsika kölcsönzőjegyünk, borítékunk, pénztárgépszalagunk sem maradt. A tervévben máson kell majd spórolnunk — ha egyáltalán találunk majd valamilyen rublikát —, mert amúgy is pusztuló egységeinknek legalább a szolgáltatáshoz szükséges anyagokat biztosítani kell.

Összeállította:

Kiss Katalin

EZ TÖRTÉNT...

- ☒ **1998. február 5-6-án** megyei könyvtárak igazgatói tanácskozást tartottak a kecskeméti Megyei Könyvtárban. Napirendre elsősorban az új könyvtári törvényhez kapcsolódó témák kerültek, mint pl. az országos dokumentum-ellátás megszervezése, a kötelezpéldány-rendelet változásai, a számítástechnikai fejlesztés lehetőségei, stb. Az értekezleten **Kiss Jenő** főigazgató képviselte könyvtárunkat.
- ☒ **1998. február 11-én** a családi könyvtáros műhely a KESZ-be látogatott, ahol **Babákné Kálmán Mariann** tartott előadást arról, hogyan alkalmazzák a gyakorlatban a helyi szoftvereket. Legközelebb március 11-én találkoznak a központi könyvtárban.
- ☒ **1998. február 18-án** tanácskozást rendezett a Fővárosi Önkormányzat a kulturális alaptörvényről és Budapest kultúrpolitikájáról, ill. kulturális lehetőségeiről. A fórumon **Kiss Jenő** főigazgató adott helyzetjelentést könyvtárunkról, ill. foglalta össze eredményeinket és problémáinkat a hallgatóság — a kulturális bizottság, a város kulturális intézményeinek vezetői valamint a FSZEK számos vezetője részére.
- ☒ **1998. február 19-én** az MKE Gyermekkönyvtáros Szekciója „Könyvtári törvény és a gyermekkönyvtárak” címmel szervezett továbbképzést az OSZK-ban. Könyvtárunkat — többek között — **Kucska Zsuzsa képviselte**, aki egyben a szekció vezetőségének is tagja.

- ☞ **1998. február 18-20.** között tartották meg nyitókonferenciájukat Grenoble-ban az Európai Unió Leonardo da Vinci-programja által támogatott „Biblex” programban résztvevő szakemberek. A „Könyvtárak a kirekesztettség ellen” című együttműködés keretében stuttgarti, torinói, grenoble-i és Budapest VIII. kerületi közkönyvtárak, illetve a könyvtárosképzéssel foglalkozók fogják összehasonlítani a hátrányos helyzetűek könyvtári segítése érdekében végzett tevékenységüket.
- ☞ **1998. február 25-én** tájékoztatót tartottak a könyvtár munkatársai részére a nyugdíjpénztárak képviselői. Az elhangzottak alapján talán könnyebb lesz a döntés a nyugdíjjáradék bizonyos százalékának átutalása ügyében.
- ☞ Ugyancsak **február 25-én** CD-ROM bemutatót tartottak a békásmegyeri könyvtárban.
- ☞ **1998. február 28-án** farsangvégi „raktársöprő” beszélgetésre hívta a Balassi Kiadó könyvtárunk munkatársait. Cél: a raktáron lévő egyes kötetek eljuttatása az olvasókhoz. Reméljük, hogy ez a találkozás egy további együttműködést is megalapoz.
- ☞ A könyvtár számítógépes bizottsága megkezdte a szoftver kínálat felmérést. Két számítógépes cég (AKS-PICA, DATAWARE) képviselőivel folytatott tárgyalásokat a könyvtár vezetősége.
- ☞ Megállapodási szerződést kötöttünk a Mezőbankkal. 1998-tól 2000-ig évi 700 000,— Ft-tal támogatják a könyvtár Zenei gyűjteményét és restaurálási programját.
- ☞ A Goethe Intézet lebontotta Heine kiállítását, melynek anyagát a központi könyvtárnak ajándékozta.
- ☞ Elkezdődött a Kontyfa utcai és az Üllői úti könyvtárak rekonstrukciója. A Kőbányai könyvtár tatarozásának befejezése technikai okok miatt elhúzódik.
- ☞ Egy szobával bővült a Közhasznú Információs Szolgálat. A MATÁV két Internet-vonala működik itt, így már három vonal áll az olvasók rendelkezésére a központi könyvtárban.
- ☞ A Központi Környezetvédelmi Alap a volt Pálffy-palota műemlék épületének rekonstrukciójában a FSZEK Zenei gyűjteményének kialakításához 48 millió — vissza nem térítendő — forintot adott.
- ☞ APEH ellenőrök jártak a Rottenbiller utcai könyvtárban, lehet, hogy máshová is eljutnak, és reméljük, mindent rendben találnak — kezükbe kapják a blokkukat...
- ☞ Plakátok, szórólapok, borítékok és rendelkező nyilatkozatok készültek az idei 1%-os támogatás elnyeréséhez. Minden könyvtárat kérünk, hogy legalább olyan mértékben aktivizálja magát, mint az előző évben.
- ☞ **Elérhetőség**
Visszaköltözött a Pataki térre a IV. régió központja és szerzeményezési csoportja. Telefonszámaik a következők:
Régióközpont — telefon/fax: 262-2282.
Könyvtár: 261-6001.

HELYREIGAZÍTÁS

Az előző számban rosszul jelent meg a **dekoratőrök telefonszáma**. A helyes: **339-4879**, a mobil-számuk: **(06-30) 330-224**.

Vegyes savanyúság

Előbb azt az esetet mesélem, ami fél éve történt, úgyhogy kellő rálátás, távolságtartás kínálkozik már, hogy elfogulatlan legyek.

Ragyogó őszben járunk, minden, ami múlni készül vérzik, pompázik, rohad. Épp a munkahelyemre igyekszem, már késésben vagyok, és igen rosszul viselem az építő és ártó kritikát, tehát próbálom még menteni a menthetőt. Dél körül jár, és én még egy falatot sem ettem. Éhes vagyok. Itt ez a gyorsbüfé, valamit állva bekapok, azzal elleszek estig. Ahogy belépek, már tudom is mit egyek. Mindenén át-üt, az egész helyiséget uralja a sültkolbász illata. Állok a sorban, elég lassú a kiszolgálás, ez idegesít; lopják a drága időmet. No, végre rendelhetek: kérem szépen ezt a két kisebb darabot, igen, igen, azt a két jól átsültet. Kevés mustárral, köszönöm. Fizetek, odasietek egy szabad állópulthoz, látnék a dologhoz, ám akkor kapok észbe, hogy kenyeret nem vettem. Vissza. A mögöttem következő még csak felénél tart a rendelésben, bizonytalan, latolgat, hogy mit is kéne ennie, úgyhogy közbevágo: Elnézést, lemaradt, két szelet kenyeret még, ha szabadna! Hogyne, jó lesz a sercli is. Megkapom, van már kenyerem is, indulok vissza elköltendő, kívánatos portékámhoz. Hármát se lépek, rögtön észreveszem, hogy nem stimmel a dolog; egy kéretlen alak falatozik a tányéromból. Nem hiszek a szememnek. Őszülő ötvenes fazon, ráérős, nyugodt. Nincs is lepusztulva. Nem szólok rá (éhes ember mérges ember), nem érné meg a botrány. Szemből beállok a pulthoz, elveszem a másik kolbászdarabot, belemártogatom a mustár érintetlen végébe. Eszünk. Nem nézünk egymásra, mindenki a maga dolgával van elfoglalva. Ő végez előbb, megtörli a száját, szó nélkül otthagya. Lassan én is befejezem, a göngyöleget elrekentem a szemetes kosárba. Megyek a kijárat felé, és hopp, hirtelen megtorpanok. Meghül bennem a vér. A szomszédos állópulton ott gőzölög, incselkedik az általam vásárolt két kolbász, a lecsöppent zsír már kezd alvadni a papírtálcán.

Hát mit mondjak, éppen csak meg nem nyílt alattam a föld.

Heni a megmentő védangyalom. (Erre született?)

Egy szomorú napon (pontosabban én voltam szomorú valami miatt, csonka volt a Hold vagy ilyesmi, no, mindegy is, van így néha az ember) bejött a könyvtárba egy új olvasó. Harminc év körüli, (inkább huszon-...) semmilyen kis nő — szeretne beiratkozni. Megkérdezem: dolgozik? Jó, ötszáz forint lesz a beiratkozási díj egy évre, kérek szépen egy személyigazolványt. Kotor a táskájában, elem csapja az igazolványt, aztán a pénzt is. Semmi baj, gondolom, ideges a drága, sérelem érte valahol, és idehozta nekünk a könyvtárba. Majd csak megnyugszik. Írom az adatait; neve, foglalkozása, állandó lakcím, irányítószám ... Nincs minden benne a személyiben, úgyhogy óhatatlanul rákérdez erre-arra az ember. A fenébe is, nem tudom kiókumlálni ezt az utcanévet! (Zöld(fülü)máli? Vidámvásár? Delavári?) valami ilyesmi (azóta elfelejtettem), feladom, rákérdezek: Milyen utca van beírva? ne haragudjon! Erre a hölgy, ahelyett, hogy válaszolt volna rendesen, ezt mondja: Hát ezen vakoskodott annyit?! No, gondoltam, mi sem leszünk már barátok ebben a bűdös életben, és elnéztem kicsit tanácstalanul, segítségkérően a kollégák felé. Ők persze észrevették, hogy ez egy lehetetlen, kiszámíthatatlan (ennek nem lehet jót szólni, ez egy durva pokróc!) nőszemély, de maguk sem tudták mi ilyenkor a teendő, hogyan segítsenek. Erre fogtam, eléraktam a kitöltendő könyvtári tasakot, és megkértem, hogy töltené ki akkor ő maga, (szép, olvasható írással), hátha úgy

gyorsabban meglesz. Ingerülten felkapta a tollat, és odafirkált valamit a rovatokba, amin nemhogy élő ember, de a jóisten se tudott volna eligazodni. No, innentől elegendő lett. Felálltam a beiratkozási asztaltól, odasétáltam Henihez, és megkértem, venné át tőlem az olvasót, foglalkozzon vele, mert én sehogyan sem boldogulok, neki hátha sikerül. Aztán bementem az irodába, elrágtam két cigarettát, kicsit megnyugodtam(?), majd visszaóvatoskodtam a kölcsönzésbe. A nő addigra elment. (Föllélegeztem.)

Úgy látszik, van ilyen. Már mint az, hogy a pusztá létével (csak azzal, hogy él, lélegzik, hogy megvan a világon) is irritálja egyik ember a másikat, hogy magyarázatlan okokból piszkosul unszimpatikus neki az a másik. Hát nem tudom...

Kérdeztem Henit, hogy mi volt, miután elmentem. Azt mondta, semmi különös, nagyon készséges, együttműködő volt a hölgy, normális, sima modorú.

Szó mi szó (és nem csak a leírt eset miatt), de sokkal jobban érzem magam a kölcsönzésben, ha Heni is ott van a közelemben.

Viktor kollégámnak van egy karcsú-zöld (olívizöld, méregzöld?) tolla. Volt eset, hogy megnéztem én is magamnak közelebből ezt a tollat, mit mondjak, tetszett nekem is. Szerintem valaki szívközeli barátnőjétől kaphatta, azért annyira becses. Hurcolja az ingzsebében, lerakja, fölveszi, kattogtatja, (mondjuk írni valója is akad), szóval hányódik-vetődik is ez a toll, van, hogy ottfelejtődik a kölcsönzőpulton.

A múltkor, éppen egy öregúrnak adtam ki könyveket; én pecsételtem a dátumbélyegzővel, ő írta alá a könyvkártyákat. Viktor egyszerre odatoppan mögém, és a fülembé súgja: *nála maradt a tollam!* (Int a szemével az öregre.) Nézem, valóban, ott az a fránya toll az öregúr kezében (hogy nem vettem észre?!), már mindent aláírt, éppen elrakni akarja a Viktor fiú tollát egy szépen adjusztált, gusztusos kis bőrtokba. Ekkor, egy hirtelen ötlettel, finoman magamhoz csippentem a tollat. Tartom szemmagasságban, s szólok imígyen: Ne haragudjon uram, de ez a kollégám tolla, biztosan véletlenül maradt önnél. Oldalra nézek Viktorra, aki kicsit visszafogottan, de határozottan bólogat. Az öregúr szemében értetlenség, ám tárgyilagos hangon ezt mondja: Szó sincs róla, hogy a kollégájáé volna, ez az én saját, különbejáratú tollam! — És kiveszi a kezemből. Újra Viktorra nézek (ennek a tollnak már annyi, fújhatjuk, innen már nincsen tovább — gondolom magamban), mire neki eszébe villan valami, faképnél hagy, odavágtázik a mindenes fiókjához, kirántja, bőszen kotorász, lehajol a kölcsönzőpult alá is, térdepel, kúszik-mászik ottan, majd kisvártatva odaórálkodik nekem lefittyedt ajakkal, kezében azzal a pocskézöld tollával. No, innentől képzelhetni, hogy mi következett. Egymás szavába vágva kértünk sok nagy bocsánatokat az öregúrtól, de ez a dolog már annyira el lett bazilikázva; fikarcnyi reményünk sem volt a feljavításra. Nem is sikerült. Az öregúr fejét csóválva bandukolt egykedvűen a ruhatár felé.

Azóta, ha tiszteletét teszi a könyvtárban ez a „tolvaj” (elég ritkán jön, úgy tapasztalom), mi ketten Viktorral nem győzzük szégyellni magunkat — meg egymást.

Koncz Károly

IN MEMORIAM

Gabi...

Takács Józsefné
1934 — 1998

Barátot, pályatársat elveszíteni saját halálunk egy előlegezett darabját jelenti, különösen, ha az eltávozott rég elsüllyedt ifjúságunk részese volt Valóban, kinek is írom ezt a néhány sort? A *Híradó* olvasóinak 90%-a nem ismerte Gabit, és 95% nem tudja, ki az emlékező. Ezért rendhagyó módon némi ismeretterjesztéssel kezdem.

Volt egyszer réges-régen a pesterzsébeti Kossuth Lajos utca alsó végén, közel a Városházához, egy kávéház, amelyet államosítás után könyvtárnak alakítottak át. Ide jött dolgozni Gabi, már néhány évi gyakorlattal. Kedves ifjú kolleganők, képzeljétek el egy magas, délceg, gyönyörű nagykontyos fiatalasszonyt, aki ezt a belőle áradó vonzást még hatvanon felül, utolsó betegségéig megőrizte. Több évig dolgoztunk együtt, utána én bekerültem a központi könyvtárba, Gabi más kerületbe; vezetőnk, Erdődyné Zsuzsika az épület lebontása után más helyütt újraindította a könyvtárat. De hát nem könyvtártörténetet írok, Gabiról akarok beszélni. Arról az asszonyról, aki életében nagy válságokon ment át, magasra emelkedett és mélyre zuhant, majd a gödörből kikerülve, önmagát legyőzve, emberileg még magasabbra jutott. Válságos évei alatt több más munkahelye is volt, majd kb. 15 éve visszakerült hozzánk. A XV. kerületi Kontyfa utcai könyvtár lett második otthona, az ottani kollegák szerető közössége a családjá. Saját családjának idős tagjait, édesapját, keresztanyját példamutatóan ápolta, ő maga inkább adott, mint kapott segítséget. De az Újpalotai lakótelep sokféle emberből álló közössége a maximumot kapta tőle, amit olvasókönyvtárostól kaphat. A XV. kerületi munkája mellett megtanulta a számítógépes adatrögzítést is és egészen betegségéig a központi könyvtár szociológiai dokumentációs osztályának külső munkatársa volt. Ekkor kerültünk megint munkakapcsolatba, bár Gabi általában szombat-vasárnap járt be hozzánk, amikor szabad volt a gép, és ő is ráért.

Minden közvetlensége ellenére magányos, zárkózott lélek volt. Örömet jelentett számára a zene, a bel- és külföldi utazás, az olvasás. Tavaly ősszel is Spanyolországba készült, amikor robbanásszerűen tört rá a betegség, a sok apró, szétszórt daganat. Hősiesen küzdött, emberi tartását utolsó percig megőrizte, és ebben közvetlen kollegái végig mellette álltak.

A szociológiai dokumentációs osztály számítógépében még sokáig fogunk olyan cikkek, könyvek adataival találkozni, amelyeket „Ga” rögzített. Az igazi rögzítés azonban bennünk marad, akik ismertük.

Hiripi Lajosné

SZEMÉLYI HÍREK

Kilépő

Vári Zoltán (KESZ).

Újszülött

Csoma Évának (Olvasószolgálat) **Blanka** nevű kislánya született. A szülőknek és a kisbabának jó egészséget kívánunk!

GOETHE INSTITUT BUDAPEST
INSTITUT FRANÇAIS EN HONGRIE

GOETHE
INSTITUT BUDAPEST

INSTITUT FRANÇAIS EN HONGRIE

Kedves Kollégák, Kedves Barátaink!

További folytatásként együttműködve a magyar szakmai szövetségekkel egy szemináriumot szeretnénk ajánlani 1998 májusában, mely lehetővé tenné, hogy egyes, a konferencián érintett témákat részletesebben is megtárgyaljuk. Ugyanakkor a könyvtárainkban lévő német és francia állomány fejlesztési lehetőségeit is szeretnénk megbeszélni Önökkel. A Francia Nagykövetség Kulturális Tudományos és Együttműködési Osztálya közreműködésével a rendezvény időpontjául **1998. május 18-át** (hétfőt) ajánljuk, a Francia Intézetben.

A program a következőképpen alakulna:

09.30—10.00: A résztvevők fogadása

10.00—13.00: **A könyvtár és az elektronikus környezet** — kerekasztal (szinkrontolmácsolás), a téma különböző aspektusai (gyakorlati, jogi, gazdasági, etikai, stb. problémák) francia, német és magyar előadók közreműködésével.

13.00—14.30: A Magyarországi Francia Nagykövetség Kulturális Osztályának fogadása; büfé.

14.30—16.30: Két párhuzamosan folyó **műhelymunka** (tolmácsok segítségével): **francia és német állomány a magyar könyvtárakban** — a meglévő állomány értékelése, gyarapítási és animációs módszerek, hozzáférési lehetőség.

Elisabeth Macan

a Goethe Intézet könyvtárának igazgatója

1061 Budapest, Andrássy út 24.

Telefon: 153-2233

<http://www.goethe.de/>

Richard Roy

a Francia Intézet médiatárának igazgatója

1011 Budapest, Fő utca 17.

Telefon: 202-1133

<http://ambasfrance.refer.bme.hu>

Pobori Ágnes felelős szerkesztő
Gujgiczer Imréné, Hámory Zsófia,
Hucskóné Kovács Mária, Kapuvári Zsuzsa,
Szatmári Istvánné, Szecsei Lászlóné,
Vargáné Vida Emília

Felelős kiadó: Kiss Jenő főigazgató

Megjelenik havonta.

Ára: 10,— Ft.

Előfizetési díj egy évre: 120,— Ft.

Készült a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár nyomdájában.

ISBN 0139-1914

Felelős vezető: Mogyorós Károly